

Sygn. akt II CSK 522/07

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lutego 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. I Oddział w P.
przeciwko K. P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 lutego 2008 r.,
skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 11 kwietnia 2007 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2007 r. oddalił w całości apelację pozwanej K. P. wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 7 grudnia 2006 r. Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy utrzymał w mocy nakaz zapłaty kwoty 528.807,50 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 2 kwietnia 2005 r. oraz kwoty 8460,92 złotych prowizji komisowej wydany na żądanie Banku (...) S.A. I Oddział w P.

Według ustaleń tego Sądu, powodowy Bank zawarł dnia 11 marca 1997 r. z W. P. umowę pożyczki następnie aneksowaną 7 grudnia 1999 r., której prawnym zabezpieczeniem był weksel *in blanco*, wystawiony przez pożyczkobiorcę z poręczeniem jego małżonki, pozwanej K. P. Do weksla została dołączona deklaracja wekslowa. Pozwana wyraziła w niej zgodę na wypełnienie weksla przez powoda w każdym czasie na sumę odpowiadającą zadłużeniu W. P. z tytułu pożyczki wraz z odsetkami, prowizją i innymi należnościami Banku, w przypadku niedotrzymania umownego terminu spłaty całości lub części pożyczki, oraz we wszystkich tych przypadkach, w których służy Bankowi prawo ściągnięcia swoich wierzytelności przed nadejściem termin płatności. 3 września 2001 r. powód rozwiązał z tym dniem umowę o prowadzenie rachunku bankowego a zarazem umowę pożyczki.

Wobec bezskuteczności egzekucji przeciwko W. P. Bank wystąpił o zapłatę należności przeciwko pozwanej na podstawie poręczenia wekslowego.

Odnosząc się do zarzutów pozwanej Sąd Okręgowy wskazał, że brak jest podstaw do uznania, że weksel został wypełniony niezgodnie z deklaracją a zwłaszcza, że poręczenie nie mogło przekroczyć kwoty 150.000 złotych i miało być udzielone na okres równy okresowi przedawnienia roszczeń z umowy pożyczki. Zdaniem Sądu, brak było podstaw do przyjęcia, że powód nie był uprawniony do uzupełnienia weksla albowiem roszczenie Banku wobec pożyczkobiorcy o zwrot pożyczki podlega 10 – o letniemu przedawnieniu z mocy art. 117 i 118 k.c. a w chwili wypełnienia weksla termin ten jeszcze nie upłynął.

W apelacji od tego wyroku pozwana zarzuciła: błędne zastosowanie art. 117 k.c. gdyż termin przedawnienia roszczenia z pożyczki powinien być ustalony na dwa (art. 731 k.c.) lub trzy lata (art. 118 k.c.); błędne ustalenie, że weksel wypełniono przed upływem terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, naruszenie art. 65 k.c. przez przyjęcie poręczenia ponad kwotę limitu pożyczki wynoszącego 100.000 złotych.

Sąd Apelacyjny podzielił pogląd skarżącej, że termin przedawnienia roszczenia Banku przeciwko osobie nie będącej przedsiębiorcą, jako związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej, wynosi z mocy art. 118 k.c. trzy lata. Jest to jednocześnie roszczenie z tytułu pożyczki bankowej, nie zaś roszczenie z umowy rachunku bankowego. Liczony w ten sposób termin przedawnienia upłynął, według Sądu, z dniem 4 września 2004 r., czyli trzy lata od dnia rozwiązania umowy. Wypełnienie weksla po tym dniu nie ma w ocenie Sądu wpływu na odpowiedzialność poręczyciela wekslowego.

Roszczenie wekslowe przeciwko poręczycielowi wekslowemu przedawnia się zgodnie z art. 70 prawa wekslowego w terminie trzech lat, licząc od dnia płatności weksła. Termin płatności został określony na wekslu na dzień 1 kwietnia 2005 a pozew przeciwko pozwanej wpłynął do Sądu 19 kwietnia 2005 r. Sąd Okręgowy odwołując się do poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 lipca 2004 r. III CK 203/03 (niepubl.) wskazał, że wypełnienie weksła po upływie terminu przedawnienia jest zgodne z art. 10 prawa wekslowego albowiem w chwili wypełnienia weksła istniało zobowiązanie, którego wykonanie zabezpieczał weksła. Z upływem terminu przedawnienia powstaje jedynie możliwość uchylenia się od zaspokojenia roszczenia. Pozwanej, która nie była stroną umowy pożyczki, nie przysługiwało prawo zgłoszenia zarzutu przedawnienia.

Sąd Apelacyjny uznał za bezzasadne także pozostałe zarzuty apelacji i oddalił w całości apelację pozwanej.

Pozwana wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji. Oparła ją jedynie na naruszeniu prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 10 prawa wekslowego i przyjęcie, że wypełnienie weksła po upływie terminu przedawnienia roszczenia z tytułu umowy pożyczki w ramach rachunku bankowego, którą zabezpieczał nie narusza art. 10 prawa wekslowego i dopuszczalne jest dochodzenie na podstawie takiego weksła zapłaty sumy wekslowej od poręczyciela wekslowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarówno w literaturze jak i w orzecznictwie w zakresie wzajemnych relacji pomiędzy roszczeniem ze stosunku podstawowego, a roszczeniem z weksła in blanco dominuje pogląd, że zobowiązanie wekslowe ma być samodzielny. Także poręczenie wekslowe jest zobowiązaniem samoistnym, niezależnym od zobowiązania głównego. Daje temu wyraz między innymi art. 7 prawa wekslowego. Wobec tego, czym innym jest przedawnienie roszczenia ze stosunku podstawowego a czym innym przedawnienie wekslowe. Obie instytucje różnią się istotnie między innymi, co do początku biegu przedawnienia. Termin przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, zgodnie z regułą art. 120 k.c., rozpoczyna bieg od dnia, w którym świadczenie ze stosunku podstawowego stało się wymagalne. Początek biegu terminu przedawnienia roszczenia z weksła własnego skierowanego przeciwko wystawcy weksła własnego, zgodnie z art. 70 w związku z art. 103 i 104 prawa wekslowego, liczy się od dnia płatności weksła (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 1937 r. C II 3198/96, PPH 1937/1657; z dnia 5 lutego 1980 r. IV PR 376/79 OSNP 1980/9/173; 24 maja 2005 r. V

CK 652/04 niepubl.). Tę samą zasadę stosuje się do weksli *in blanco* (por. między innymi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1938 r. C II 2385/37, OSP 1938 poz. 539; z dnia 25 lutego 1938 r. C II 2245/37, OSP 1938, poz. 536; z dnia 21 maja 1981 r. IV PRN 6/81 OSNC 1981/11/225; z dnia 4 czerwca 2003 r. I CKN 434/01 niepubl.). Przedawnienie praw z weksla *in blanco* nie rozpoczyna biegu do czasu jego wypełnienia. Przedawnienie roszczenia z weksla wręczonego bez wypełnienia daty płatności i bez zastrzeżeń co do tej daty, rozpoczyna się z dniem płatności wpisanym na wekslu przez wierzyciela wekslowego (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 lutego 1938 r.). Jak wynika z poczynionych ustaleń faktycznych, strony zobowiązania wekslowego nie zawarły żadnego porozumienia, co do konkretnej daty płatności a wręcz przewidziały, że powód może opatrzyć weksel datą płatności, według własnego uznania.

Uwzględniając te okoliczności należy podzielić stanowisko Sądu drugiej instancji, iż roszczenie wekslowe przeciwko poręczycielowi tak samo jak przeciwko wystawcy weksla własnego (art. 32, 70 w związku z art. 103 i 104 prawa wekslowego – por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 1981 r. IV PRN 6/81 OSNC 1981/11/225), ulegają przedawnieniu z upływem trzech lat od dnia płatności weksla, co odnosi się także do weksla *in blanco*, w którym data płatności została wpisana przez wierzyciela wekslowego.

Jeżeli jednak poręczyciel, który udzielił poręczenia na wekslu *in blanco* przed jego indosowaniem, podnosi zarzut z art. 10 prawa wekslowego, Sąd ma obowiązek ponadto rozważyć, czy weksel został wypełniony zgodnie z umową, a szczególności, czy w chwili jego uzupełnienia istniało nieprzedawnione roszczenie podlegające zabezpieczeniu. W razie uzupełnienia weksla niezgodnie z udzielonym upoważnieniem osoba, która złożyła podpis na wekslu, ma na podstawie art. 10 prawa wekslowego możliwość powoływania się, że jej zobowiązanie w całości lub w części nie powstało albo ma inną treść natomiast inną kwestią jest dopuszczalność uzupełnienia blankietu weksla *in blanco* po upływie terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego.

Porozumienie stron w zakresie obejmującym upoważnienie do uzupełnienia weksla podlega wykładni na ogólnych zasadach (art. 65 k.c. – patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 1998 r. III CKN, OSNC 1999, nr 1, poz. 13).

Zagadnienie wykładni porozumienia wekslowego i konsekwencji wypełnienia weksla *in blanco* po upływie terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego było wielokrotnie podejmowane w orzecznictwie (por. wyroki Sądu

Najwyższego z dnia 14 października 1971 r. II CR 277/71 OSPiKA 1972/7-8/139; z dnia 19 listopada 2004 r. sygn. akt V CK 228/04 OSP 2005/11/130; z dnia 9 września 2004 r. sygn. akt II CK 499/03 LEX 156489; z dnia 9 grudnia 2004 r. II CK 170/04 LEX 146408; z dnia 14 grudnia 2004 sygn. akt II CK 259/04 LEX 164785; z dnia 15 lutego 2006 r. sygn. akt IV CSK 15/05 LEX 179731; z dnia 14 lipca 2006 r. sygn. akt II CSK 75/06 niepubl.). Przeważa w nim pogląd, że treścią upoważnienia zawartego w deklaracji wekslowej towarzyszącej wystawieniu weksla in blanco, wręczanego dla zabezpieczenia określonego roszczenia, jest objęte uzupełnienie weksla przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu (por. także wyrok SN z dnia 26 stycznia 2001 r. II CKN 25/00 niepubl. oraz cytowany już wyrok z dnia 19 listopada 2004 r.). Odnosi się on również do przypadków użycia w deklaracji wekslowej zwrotu przewidującego możliwość wypełnienia weksla w każdym czasie oraz opatrzenia go datą płatności według uznania wierzyciela. W wyroku z dnia 14 lipca 2006 r. Sąd Najwyższy podkreślił, że taka interpretacja odpowiada najbardziej sensownej dla wręczającego weksel in blanco interpretacji zwrotów mówiących o możliwości wypełnienia go w każdym czasie i opatrzenia datą płatności według swego uznania. Jako dodatkowy argument, który przemawia przeciwko uznaniu, że przy tej treści deklaracji wekslowej wierzyciel byłby upoważniony do uzupełnienia weksla w każdym czasie bez jakichkolwiek ograniczeń, wskazuje się na treść art. 120 § 1 zdania drugiego i art. 365¹ k.c. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 listopada 2004 r.).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną pozwanej podziela ten sposób wykładni art. 10 prawa wekslowego. Odmienne stanowisko prowadziłoby do nieusprawiedliwionej dodatkowej ochrony roszczeń przedawnionych i praktycznie nieograniczonej w czasie odpowiedzialności poręczyciela wekslowego. Trudno wobec tego uznać, iż taki był zgodny zamiar stron zobowiązania wekslowego a to jest decydujące przy wykładni deklaracji wekslowej nie zaś – jak przyjął Sąd Apelacyjny posiłkując stanowiskiem Sądu Najwyższego zawartym w wyroku z dnia 23 lipca 2004 r. sygn. akt III CSK 203/03 – istnienie wierzytelności, której spełnienie miała gwarantować weksel. Jest to problem zmienionej - poczynając od dnia 1 października 1990 r. (ustawa z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny Dz. U. Nr. 55, poz. 321) - sankcji przedawnienia roszczenia z art. 117 § 2 k.c. w relacjach między stronami stosunku podstawowego, na której zastosowanie poręczyciel wekslowy nie miał i nie ma żadnego wpływu. Tymczasem zagadnienie przedawnienia roszczenia w kontekście deklaracji wekslowej zawartej przy wystawieniu weksla in blanco rozważane jest jedynie

dla ustalenia zgodnego zamiaru stron porozumienia wekslowego, co do czasu w ciągu którego wierzyciel mógł wypełnić weksel niezupełny w chwili wystawienia.

Dlatego pominięcie przez Sąd Apelacyjny wskazanych okoliczności wynikających z prawidłowej interpretacji art. 10 prawa wekslowego a zarazem przyjęcie, że wypełnienie weksla in blanco po upływie terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, którego zaspokojenie zabezpieczał weksel, nie ma żadnego wpływu na odpowiedzialność poręczyciela wekslowego albowiem w chwili wypełnienia weksla zobowiązanie ze stosunku podstawowego istniało nakazują uznać za trafny zarzut naruszenia art. 10 prawa wekslowego.

W tym stanie rzeczy co najmniej przedwczesna była odmowa zastosowania art. 10 prawa wekslowego. Celowe jest jednocześnie zwrócenie uwagi, że ostateczna ocena słuszności tego zarzutu poręczyciela wekslowego zależy także od tego, czy rzeczywiście w chwili wypełnienia weksla upłynął termin przedawnienia ze stosunku podstawowego ze względu na czynności jakie podejmował wcześniej wierzyciel wobec pożyczkobiorcy (pozew w postępowaniu nakazowym, wniosek o wszczęcie egzekucji – art. 123 § 1 pkt 1, art. 125 k.c.).

tych względów należało na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylić zaskarżone orzeczenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.